

Samenvatting

Bij voorwaartse integratie wordt een deel van de waardeketen in de akkerbouw geïntegreerd in het agrarische bedrijf. Essentieel daarbij is de (voor)bewerking van de grondstof (bijv. aardappel of biet) dicht bij de productie: kleinschalig, door de boer of door een groep van boeren, die hiermee toegevoegde waarde genereren. Het doel is om houdbare tussenproducten te maken die gemakkelijk kunnen worden opgeslagen en die op een geschikt moment worden vervoerd naar een centrale verwerking. Hierdoor ontstaan kortere cycli (water, mineralen en reststromen), resulterend in een bewaarbaar tussenproduct, dat gedurende het gehele jaar naar verschillende markten kan worden afgezet. De boer wordt zo minder afhankelijk van slechts één markt en één afnemer. De perspectieven van voorwaartse integratie worden in dit rapport geïllustreerd aan de hand van vier cases: aardappel, suikerbiet, cassave en gras.

Voorwaartse integratie heeft verschillende voordelen:

1. Genereren van toegevoegde waarde op het primaire bedrijf.

Door de voorbewerking op het akkerbouwbedrijf ontstaat een product met een hogere marktwaarde, dat zich bovendien naar verschillende markten laat afzetten.

2. Vermindering van seizoensafhankelijkheid. Besparing op de opslag van het primaire product en een beter renderende investering in de centrale verwerking, aangezien deze het hele jaar kan plaatsvinden.

3. Vermijden van ongewenst transport van water en tarra. Water en aanhangende tarra, worden bij het huidige proces zinloos vervoerd naar de centrale verwerking en zijn als reststroom moeilijk af te zetten vanwege geldende regelgeving. De grootste voordelen zijn te behalen bij 'natte' gewassen zoals aardappelen, cassave, gras, bieten, loof, etc.

4. Verkorting van de mineralencyclus. Deze natte gewassen bevatten grote hoeveelheden mineralen per hoeveelheid geoogste droge stof, die bij centrale verwerking moeilijk afzetbaar is.

Dit concept is op basis van bestaande technologieën reeds kansrijk. Met nieuwe nog te ontwikkelen technologieën kunnen de kansen voor voorwaartse integratie in de toekomst nog eens toenemen.

Voorwaartse integratie betekent een radicale breuk met de huidige trend van sterke schaalvergroting in de agro-industrie. Bij voorwaartse integratie zal juist een belangrijke deconcentratie van agro-industriële bewerkingen gaan plaatsvinden. Deze nieuwe richting is mogelijk door een aantal gelijktijdige ontwikkelingen:

- Omschakeling van het boerenbedrijf, waarbij niet alleen wordt geproduceerd voor de voedselvoorziening maar ook voor de energie en andere markten.
- De hoge energieprijzen, waardoor biogasinstallaties met elektriciteitsopwekking en lokale benutting van de vrijkomende warmte rendabel worden. Dit leidt tot nieuwe mogelijkheden voor integratie van agrarische en agro-industriële productie met het boerenbedrijf, terwijl warmte-integratie in grootschalige fabrieken al lang wordt toegepast.
- Toenemende problemen met transport van volumineuze stromen over de weg, vanwege de steeds grotere afstanden tot de centrale verwerking en de belasting van de lokale infrastructuur op het platteland.
- Technologische ontwikkeling waardoor houdbare tussenproducten op kleine schaal op het boerenbedrijf kunnen worden vervaardigd.

Op de weg naar realisatie van kleinschalige (voor)bewerking op het primaire bedrijf, staan ook hindernissen. Ondernemers kunnen oplopen tegen problemen zoals:

- De apparatuur is vaak nog niet op de markt verkrijgbaar in de vereiste specificaties, zelfs als de technologie op zich bekend is,
- Bestaande organisaties kunnen zich verzetten tegen systeemveranderingen, bijvoorbeeld vanwege verlies van macht, of omdat bestaande installaties nog niet zijn afgeschreven,
- De nieuwe bedrijfsopzet kan door financiers worden gezien als risicovol;
- Regelgeving gaat uit van de bestaande situatie en blokkeert daarmee nieuwe initiatieven (beleidstraagheid).

Moderne Nederlandse boeren zijn hoog opgeleid en moeten in staat worden geacht de uitdagingen aan te kunnen die deze nieuwe activiteiten met zich meebrengen. Slaagt deze strategie, dan levert dit een wezenlijke bijdrage aan de economie van het platteland.